

Repertoriul jurisprudenței

HOTĂRÂREA CURȚII (Camera a șaptea)

20 decembrie 2017 *

„Trimitere preliminară – Principiul respectării dreptului la apărare – Dreptul de a fi ascultat – Regulamentul (CEE) nr. 2913/92 – Codul vamal comunitar – Articolul 244 – Recuperarea unei datorii în materie vamală – Lipsa unei audieri prealabile a destinatarului înainte de adoptarea unei decizii de impunere rectificative – Dreptul destinatarului de a obține suspendarea executării deciziei rectificative – Lipsa unei suspendări automate în cazul introducerii unei căi de atac administrative – Trimitere la condițiile prevăzute la articolul 244 din Codul vamal”

În cauza C-276/16,

având ca obiect o cerere de decizie preliminară formulată în temeiul articolului 267 TFUE de Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia), prin decizia din 17 martie 2016, primită de Curte la 17 mai 2016, în procedura

Prequ' Italia Srl

împotriva

Agenzia delle Dogane e dei Monopoli,

CURTEA (Camera a șaptea),

compusă din domnul A. Rosas (raportor), președinte de cameră, și doamnele C. Toader și A. Prechal, judecători,

avocat general: domnul M. Wathelet,

grefier: domnul A. Calot Escobar,

având în vedere procedura scrisă,

luând în considerare observațiile prezentate:

- pentru guvernul italian, de G. Palmieri, în calitate de agent, asistată de G. Albenzio, avvocato dello Stato;
- pentru Comisia Europeană, de F. Tomat și de L. Grønfeldt, în calitate de agenți,

având în vedere decizia de judecare a cauzei fără concluzii, luată după ascultarea avocatului general,

pronunță prezenta

* Limba de procedură: italiana.

Hotărâre

- 1 Cererea de decizie preliminară privește interpretarea Regulamentului (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului din 12 octombrie 1992 de instituire a Codului vamal comunitar (JO 1992, L 302, p. 1, Ediție specială, 02/vol. 5, p. 58), astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2700/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2000 (JO 2000, L 311, p. 17, Ediție specială, 02/vol. 13, p. 12) (denumit în continuare „Codul vamal”), și a principiului respectării dreptului la apărare în conformitate cu dreptul Uniunii.
- 2 Această cerere a fost formulată în cadrul unui litigiu între Prequ' Italia Srl, pe de o parte, și Agenzia delle Dogane e dei Monopoli (Agenția Vămile și a Monopolurilor, Italia, denumită în continuare „Agenția Vămile”), pe de altă parte, în legătură cu decizia de impunere emisă de aceasta din urmă privind plata taxei pe valoarea adăugată (TVA) la import pentru nerespectarea obligației de a introduce fizic mărfuri într-un antrepozit fiscal.

Cadrul juridic

Codul vamal

- 3 Articolul 243 din Codul vamal prevede următoarele:

„(1) Orice persoană are dreptul de a introduce o acțiune împotriva deciziilor luate de autoritățile vamale cu privire la aplicarea legislației vamale și care o privesc direct și individual.

[...]

Acțiunea trebuie introdusă în statul membru în care s-a luat decizia sau s-a solicitat obținerea ei.

(2) Dreptul de a introduce o acțiune poate fi exercitat:

- (a) inițial, înaintea autorităților vamale desemnate în acest scop de statele membre;
- (b) ulterior, înaintea unui organism independent, care poate fi o autoritate judiciară sau un organism specializat echivalent, în conformitate cu dispozițiile în vigoare în statele membre.”

- 4 Potrivit articolului 244 din Codul vamal:

„Introducerea unei acțiuni nu duce la suspendarea executării deciziei contestate.

Cu toate acestea, autoritățile vamale suspendă total sau parțial aplicarea acestei decizii atunci când au motive întemeiate să creadă că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea unui prejudiciu irecuperabil pentru persoana interesată.

Atunci când decizia contestată are ca efect aplicarea drepturilor de import sau de export, suspendarea executării acelei decizii se face în condițiile existenței sau constituirii unei garanții. Cu toate acestea, o astfel de garanție nu este necesară atunci când o asemenea cerință ar putea, datorită situației debitorului, să provoace dificultăți grave de ordin economic sau social.”

- 5 Articolul 245 din Codul vamal prevede:

„Dispozițiile privind punerea în aplicare a procedurii de introducere a unei acțiuni sunt stabilite de statele membre.”

Dreptul italian

- 6 Decreto legislativo dell'8 novembre 1990, n. 374, recante riordinamento degli istituti doganali e revisione delle procedure di accertamento e controllo [Decretul legislativ nr. 374 din 8 noiembrie 1990 privind reorganizarea instituțiilor vamale și revizuirea procedurilor de constatare și de control (GURI nr. 291 din 14 decembrie 1990, supliment ordinar la GURI nr. 80), denumit în continuare „Decretul legislativ nr. 374/1990”] prevede la articolul 11, intitulat „Revizuirea constatării, atribuțiile și competențele birourilor [vamale]”, în versiunea în vigoare la momentul faptelor din litigiul principal:

„1. Biroul vamal poate proceda la revizuirea constatării rămase definitive chiar dacă mărfurile care au făcut obiectul acesteia au fost lăsate la libera dispoziție a operatorului sau dacă au fost deja scoase de pe teritoriul vamal. Revizuirea se efectuează din oficiu sau la cererea operatorului în cauză [...].

2. În scopul revizuirii constatării, Biroul vamal poate invita operatorii [...] să se prezinte personal sau prin reprezentant sau să furnizeze, în termenul menționat mai sus, informații și documente [...] referitoare la mărfurile care au făcut obiectul unor operațiuni vamale. [...]

[...]

5. În cazul în care revizuirea, efectuată din oficiu sau la cererea uneia dintre părți, relevă existența unor [...] erori referitoare la elementele care au stat la baza constatării, biroul procedează la rectificarea corespunzătoare și înștiințează despre aceasta operatorul în cauză prin notificarea unei decizii ad-hoc. [...]

5-bis. Expunerea de motive a actului trebuie să indice împrejurările de fapt și temeiurile juridice care au condus la adoptarea sa. [...] În cazul în care decizia nu este motivată în conformitate cu dispozițiile prezentului alineat, constatarea este considerată nulă.

[...]

7. Rectificarea poate fi contestată de operator în termen de 30 de zile de la data notificării deciziei. La momentul contestației, se redactează un proces-verbal în vederea declanșării eventuale a procedurilor administrative pentru soluționarea litigiilor prevăzute la articolul 66 și următoarele din Textul unic al dispozițiilor legislative în domeniul vamal, aprobat prin [Decretul Președintelui Republicii nr. 43 din 23 ianuarie 1973].

8. Odată rectificarea rămasă definitivă, biroul procedează la recuperarea taxelor suplimentare datorate de operator sau declanșează din oficiu procedura de rambursare a sumelor percepute în plus. Decizia de impunere rectificativă presupune, după caz, contestarea infracțiunilor de fals în declarații sau a infracțiunilor mai grave eventual constatate.

[...]”

- 7 Legge del 27 luglio 2000, n. 212, recante disposizioni in materia di statuto dei diritti del contribuente (Legea nr. 212 din 27 iulie 2000 privind dispozițiile referitoare la statutul drepturilor contribuabililor), în versiunea în vigoare la data faptelor din litigiul principal (GURI nr. 177 din 31 iulie 2000, denumită în continuare „Legea nr. 212/2000”), prevede la alineatul 7 al articolului 12, intitulat „Drepturile și garanțiile contribuabilului supus unor controale fiscale”:

„În conformitate cu principiul cooperării dintre administrație și contribuabil, după eliberarea copiei procesului-verbal de încheiere a operațiunilor de către organele de control, contribuabilul poate, în termen de 60 de zile, să își comunice observațiile și cererile, care sunt examinate de biroul de impozitare. Decizia de impunere nu poate fi emisă înainte de expirarea acestui termen, cu excepția cazurilor deosebit de urgente motivate.”

8 Din decizia de trimitere reiese că, în cursul anului 2012, ulterior faptelor din cauza principală, legiuitorul național a abrogat alineatul 7 al articolului 11 din Decretul legislativ nr. 374/1990, înlocuind sistemul privind calea de atac internă cu o procedură similară celei prevăzute la articolul 12 din Legea nr. 212/2000.

9 Decreto del Presidente della Repubblica del 23 gennaio 1973, n. 43, recante approvazione del testo unico delle disposizioni legislative in materia doganale [Decretul Președintelui Republicii nr. 43 din 23 ianuarie 1973 de aprobare a Textului unic al dispozițiilor legislative în domeniul vamal (GURI nr. 80 din 28 martie 1973), denumit în continuare „Textul unic al dispozițiilor vamale”] prevede la articolul 66, intitulat „Procedura administrativă de soluționare a litigiilor în primă instanță”:

„În termen de 30 de zile de la semnarea procesului-verbal [prin care se constată că proprietarul mărfurilor se opune deciziei șefului biroului vamal], sub sancțiunea decăderii, operatorul poate solicita șefului compartimentului vamal să ia măsurile necesare pentru soluționarea litigiului. În acest scop, el trebuie să depună o cerere la autoritatea vamală competentă, prezentând documentele și indicând mijloacele de probă pe care le consideră utile. În termen de 10 zile, cererea – împreună cu procesul-verbal [...] și cu obiecțiunile operatorului – este transmisă de autoritatea vamală șefului compartimentului vamal, care tranșează litigiul prin decizie motivată [...]. Autoritatea vamală trebuie să trimită operatorului în cauză o copie a obiecțiunilor acesteia. În lipsa unei contestații depuse în termenul prevăzut la primul paragraf, se consideră că pretențiile autorității vamale sunt acceptate [...].”

10 Articolul 68 din Textul unic al dispozițiilor vamale, intitulat „Procedura administrativă de soluționare a litigiilor în a doua instanță”, prevede:

„Șeful compartimentului vamal este ținut să adopte o decizie în termen de patru luni de la data depunerii cererii formale prevăzute la articolul 66, iar autoritatea vamală competentă este ținută să o notifice fără întârziere persoanei în cauză. Aceasta din urmă poate formula la Ministro per le finanze [ministrul finanțelor] o cale de atac împotriva deciziei șefului compartimentului vamal; [...] Ministrul statuează prin decizie motivată, după ascultarea colegiului consultativ central al experților vamali, constituit în temeiul articolului următor. În lipsa unei căi de atac formulate în termenul prevăzut la al doilea paragraf, se consideră că decizia adoptată în primă instanță este acceptată. Într-un astfel de caz, autoritatea vamală procedează conform articolului 61 ultimul paragraf.”

11 Circolare n. 41 D dell'Agenzia delle Dogane (Circulara nr. 41 D a Agenției Vămile) din 17 iunie 2002 furnizează precizări cu privire la procedurile administrative referitoare la soluționarea litigiilor vamale prevăzute la articolul 66 și următoarele din Textul unic al dispozițiilor vamale. Rezultă de aici că, atunci când operatorul decide să declanșeze procedura administrativă în vederea soluționării litigiului, termenul de 60 de zile pentru atacarea constatării în fața instanței fiscale nu începe să curgă decât la finalizarea respectivei proceduri administrative, și anume după notificarea deciziei directorului regional al Agenției Vămile competente care conferă constatării un caracter definitiv. Operatorul poate decide să nu se prevaleze de procedura administrativă prevăzută de Textul unic al dispozițiilor vamale. Într-un astfel de caz, decizia de impunere rectificativă trebuie să fie atacată în termen de 60 de zile de la data notificării deciziei menționate.

12 În legătură cu deciziile rectificative de impunere vizate la articolul 11 alineatul 5 din Decretul legislativ nr. 374/1990, Circulara nr. 41 D menționată precizează:

„[...] deciziile de impunere menționate – în temeiul articolului 244 din [...] Codul vamal sunt imediat executorii în privința contribuabilului și, ca atare, sunt atacabile în mod automat în fața comisiilor fiscale, în termenul indicat anterior. În această privință, trebuie amintit că contestarea actului de rectificare a constatării, în cadrul unui litigiu vamal sau al unei căi de atac formulate la comisia fiscală provincială competentă, nu suspendă executarea (a se vedea articolul 244 citat anterior din Codul

vamal). Aceasta nu aduce însă atingere posibilității birourilor [Agenției Vămlor] de a dispune – ca urmare a unei cereri prezentate în acest sens de operatorul în cauză – suspendarea provizorie, pe cale administrativă, în condițiile prevăzute de dispoziția comunitară menționată mai sus [...]

Litigiul principal și întrebarea preliminară

- 13 Prequ' Italia a efectuat operațiuni de import de mărfuri cu suspendarea TVA-ului. Ea s-a prevalat, cu ocazia îndeplinirii formalităților vamale, de posibilitatea de a nu plăti TVA-ul, angajându-se, în declarațiile de import, să depună mărfurile cumpărate într-un antrepozit fiscal determinat. Mărfurile importate nu au fost însă introduse fizic în acest antrepozit.
- 14 După ce a constatat că Prequ' Italia a utilizat în mod pur virtual antrepozitul fiscal, Ufficio delle Dogane di Livorno (Biroul Vamal din Livorno, Italia) a emis în privința sa, la 13 noiembrie 2009, zece decizii rectificative privind plata TVA-ului la import.
- 15 În fiecare dintre aceste decizii s-a precizat că contribuabilul poate formula, conform articolului 11 alineatul 7 din Decretul legislativ nr. 374/1990, o cale de atac administrativă reglementată la articolul 66 și următoarele din Textul unic al dispozițiilor vamale, la finalizarea căreia acest contribuabil are posibilitatea de a introduce căi de atac jurisdicționale.
- 16 Aceleași decizii indicau că este posibil, cu respectarea condițiilor prevăzute la articolul 244 din Codul vamal, să se obțină suspendarea executării deciziei de impunere, prin formularea unei cereri la directorul regional al Agenției Vămlor, însoțită de o garanție corespunzătoare în funcție de taxele vamale suplimentare care au fost constatate.
- 17 Nu se precizează în decizia de trimitere dacă, în speță, Prequ' Italia s-a prevalat de posibilitatea, care îi este recunoscută la articolul 11 alineatul 7 din Decretul legislativ nr. 374/1990, de a contesta deciziile de impunere rectificative în termen de 30 de zile de la data notificării lor și dacă a declanșat o procedură administrativă de soluționare a litigiului vamal în temeiul articolului 66 din Textul unic al dispozițiilor vamale.
- 18 În orice caz, Prequ' Italia a introdus, în luna februarie 2010, o cale de atac jurisdicțională împotriva celor zece decizii de impunere rectificative la Commissione tributaria provinciale di Livorno (Comisia fiscală provincială din Livorno, Italia), care a respins-o printr-o decizie pronunțată la 24 februarie 2011.
- 19 Prequ' Italia a declarat apel împotriva acestei hotărâri la Commissione tributaria regionale di Firenze (Comisia fiscală regională din Florența, Italia), care i-a respins calea de atac printr-o decizie pronunțată la 13 decembrie 2012.
- 20 Reiese din dosarul prezentat Curții că, în cadrul acestor căi de atac jurisdicționale, Prequ' Italia a invocat încălcarea dreptului său de a fi ascultată, susținând în esență că deciziile rectificative ar fi trebuit să fie adoptate în temeiul articolului 12 alineatul 7 din Legea nr. 212/2000, iar nu în temeiul articolului 11 alineatul 7 din Decretul legislativ nr. 374/1990.
- 21 Atât Commissione tributaria provinciale di Livorno (Comisia fiscală provincială din Livorno), cât și Commissione tributaria regionale di Firenze (Comisia fiscală regională din Florența) au confirmat decizia autorității vamale în temeiul unei jurisprudențe a Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia) potrivit căreia articolul 12 alineatul 7 din Legea nr. 212/2000 nu poate fi aplicat în materie vamală.
- 22 Drept urmare, Prequ' Italia a declarat recurs la Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație, Italia).

- 23 Printre motivele invocate în fața Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație), Prequ' Italia susține că i s-a încălcat dreptul la apărare întrucât deciziile rectificative de impunere atacate ar fi fost adoptate de biroul vamal fără ca ea să fi fost ascultată în prealabil în cadrul unei proceduri administrative contradictorii. Ea pretinde că ar fi trebuit să se aplice articolul 12 alineatul 7 din Legea nr. 212/2000, care recunoaște contribuabilului dreptul la o procedură contradictorie și care îi permite să adreseze observații administrației competente.
- 24 În memoriul în apărare, Agenția Vămlor susține că motivele invocate de Prequ' Italia sunt lipsite de temei. În ceea ce privește problema privind atingerea adusă principiului contradictorialității în materie vamală, ea subliniază că, potrivit jurisprudenței Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație), articolul 12 alineatul 7 din Legea nr. 212/2000 nu se aplică procedurilor în materie vamală. În plus, reglementarea vizată la articolul 11 alineatul 7 din Decretul legislativ nr. 374/1990 ar fi de natură să protejeze dreptul la o procedură contradictorie.
- 25 În această privință, instanța de trimitere arată în primul rând că, potrivit jurisprudenței sale, articolul 12 alineatul 7 din Legea nr. 212/2000, care vizează să asigure contribuabilului respectarea principiului contradictorialității, este inaplicabil înainte de introducerea unei căi de atac jurisdicționale împotriva unei decizii de impunere și, în orice caz, este inaplicabil în materie vamală.
- 26 Ea adaugă că a statuat în mod repetat, în ceea ce privește specificitatea domeniului vamal în raport cu problema respectării unei proceduri contradictorii, că respectarea principiului contradictorialității și în cursul etapei administrative, deși nu este amintită în mod explicit în Codul vamal, rezultă din dispozițiile exprese ale articolului 11 din Decretul legislativ nr. 374/1990 și constituie un principiu general al dreptului Uniunii care își găsește aplicarea ori de câte ori administrația își propune să adopte față de o persoană un act care îi cauzează un prejudiciu.
- 27 Instanța de trimitere mai precizează că, în jurisprudența sa, a statuat în mod repetat că respectarea principiului contradictorialității este pe deplin garantată de procedurile administrative vizate la articolul 66 și următoarele din Textul unic al dispozițiilor vamale, la care face trimitere articolul 11 din Decretul legislativ nr. 374/1990. Aceste proceduri ar permite instituirea în prealabil a unei proceduri contradictorii în favoarea contribuabilului, întrucât, pe de o parte, articolul 66 din Textul unic al dispozițiilor vamale prevede că operatorul formulează o cale de atac ierarhică împotriva deciziei rectificative, „prezentând documentele și indicând mijloacele de probă pe care le consideră utile”, și, pe de altă parte, doar la finalizarea procedurii contencioase administrative, în cazul unei decizii parțial sau total defavorabile părții care a formulat o cale de atac ierarhică, s-ar stabili „caracterul definitiv” al deciziei rectificative, iar contribuabilul ar putea formula o cale de atac jurisdicțională împotriva acestei decizii rectificative.
- 28 În al doilea rând, instanța de trimitere face referire la jurisprudența Curții privind dreptul de a fi ascultat, în special la Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics (C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041).
- 29 Amintind totodată principiile stabilite de Curte în cadrul unei cauze în care suspendarea unei decizii de plată, adoptată fără respectarea dreptului de a fi ascultat în prealabil, era prevăzută de o circulară ministerială, instanța de trimitere se întreabă care este situația în cazul în care, precum în prezenta cauză, reglementarea internă se limitează să prevadă suspendarea executării unui act adoptat fără audierea prealabilă a persoanei interesate doar prin trimiterea la dispozițiile articolului 244 din Codul vamal, fără să fie prevăzută o reglementare specifică de punere în aplicare a acestor dispoziții.
- 30 Instanța de trimitere subliniază în această privință că suspendarea unui act vamal adoptat fără ascultarea prealabilă a contribuabilului nu este o consecință automată a introducerii căii de atac administrative, ci este doar o măsură pe care administrația o poate adopta în cazul în care sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 244 menționat.

- 31 În consecință, instanța de trimitere ridică problema dacă principiile referitoare la respectarea dreptului de a fi ascultat în materie vamală, astfel cum sunt formulate în Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics (C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041), se opun unei reglementări vamale naționale precum cea care era aplicabilă la data faptelor din litigiul principal, care prevede posibilitatea destinatarului unei decizii de impunere adoptate în lipsa unei proceduri contradictorii prealabile să obțină suspendarea executării actului la data la care formulează o cale de atac, prin trimitere la condițiile menționate la articolul 244 din Codul vamal și fără a prevedea suspendarea executării actului atacat ca o consecință normală a introducerii unei căi de atac administrative.
- 32 În aceste împrejurări, Corte suprema di cassazione (Curtea de Casație) a hotărât să suspende judecarea cauzei și să adreseze Curții următoarea întrebare preliminară:

„Legislația italiană [în discuție în litigiul principal] este contrară principiului general al contradictorialității, consacrat în dreptul Uniunii Europene, întrucât nu prevede, în favoarea contribuabilului care nu a fost ascultat înaintea adoptării unui act de natură fiscală de către administrația vamală, suspendarea executării acestui act ca o consecință normală a introducerii unei căi de atac?”

Cu privire la întrebarea preliminară

Cu privire la admisibilitatea cererii de decizie preliminară

- 33 Guvernul italian și Comisia Europeană pun la îndoială admisibilitatea întrebării preliminare.
- 34 Guvernul italian invocă inadmisibilitatea cererii de decizie preliminară pentru motivele că argumentul Prequ' Italia referitor la pretinsa încălcare a dreptului său la apărare este lipsit de temei întrucât, înaintea adoptării deciziilor de impunere rectificative, această societate a fost informată cu privire la deschiderea procedurii administrative și la dreptul său de a depune observații în termen de 30 de zile, beneficiind astfel de o procedură contradictorie.
- 35 Comisia se întreabă dacă instanța de trimitere a definit în mod suficient cadrul factual și normativ în care se inserează întrebarea adresată, astfel încât Curtea să dispună de elementele de fapt și de drept care să îi permită să răspundă în mod util la această întrebare.
- 36 Ea arată în acest context că instanța de trimitere s-a limitat să expună în mod succint faptele pertinente și elementele de ordin procedural care au dat naștere trimiterii preliminare. Astfel, nu ar rezulta cu claritate că Prequ' Italia a contestat deciziile de impunere rectificative, așa cum îi permite articolul 11 alineatul 7 din Decretul legislativ nr. 374/1990, și că a declanșat ulterior procedura administrativă de soluționare a litigiului. În plus, nu s-ar fi indicat că Prequ' Italia a introdus o cerere de suspendare a executării actelor menționate și, după caz, dacă această cerere a fost admisă sau respinsă.
- 37 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe constante, procedura prevăzută la articolul 267 TFUE este un instrument de cooperare între Curte și instanțele naționale care le conferă acestora din urmă responsabilitatea să aprecieze, luând în considerare particularitățile fiecărei cauze, atât necesitatea unei decizii preliminare pentru a fi în măsură să pronunțe propria hotărâre, cât și relevanța întrebărilor pe care le adresează Curții (Hotărârea din 12 octombrie 2017, Kubicka, C-218/16, EU:C:2017:755, punctul 31 și jurisprudența citată).

- 38 Deși decizia de trimitere, cu riscul de a fi declarată inadmisibilă, trebuie să se conformeze cerințelor care figurează la articolul 94 din Regulamentul de procedură al Curții (a se vedea în acest sens Hotărârea din 5 iulie 2016, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, punctele 18, 19 și 21), Curtea poate refuza totuși să se pronunțe asupra unei întrebări preliminare adresate de o instanță națională dacă este evident că interpretarea solicitată a dreptului Uniunii nu are nicio legătură cu realitatea sau cu obiectul litigiului principal, atunci când problema este de natură ipotetică sau atunci când Curtea nu dispune de elementele de fapt și de drept necesare pentru a răspunde în mod util întrebărilor care i-au fost adresate (Hotărârea din 12 octombrie 2017, *Kubicka*, C-218/16, EU:C:2017:755, punctul 32 și jurisprudența citată).
- 39 În speță trebuie arătat că întrebarea adresată în prezenta cauză privește în mod clar posibilitatea de a obține, în cadrul procedurii administrative referitoare la soluționarea unui litigiu în materie vamală, deci într-un stadiu anterior introducerii unei căi de atac jurisdicționale, suspendarea executării unor decizii de impunere în materie vamală și are legătură cu răspunsul Curții la a doua întrebare examinată în Hotărârea din 3 iulie 2014, *Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics* (C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041).
- 40 Instanța de trimitere consideră că principiile enunțate în această hotărâre pot fi aplicate în litigii pendinte în fața sa, exprimând totodată îndoieli privind problema dacă, pentru ca nelegalitatea unei măsuri adoptate în materie vamală fără ascultarea prealabilă a contribuabilului să poată fi înlăturată, este necesar ca reglementarea națională să garanteze acestui contribuabil, pe de o parte, posibilitatea de a contesta actul în cauză în cadrul unei căi de atac administrative și, pe de altă parte, suspendarea acestui act ca o consecință normală a exercitării unei asemenea căi de atac.
- 41 Prin urmare, cadrul factual și normativ, astfel cum este prezentat în decizia de trimitere, furnizează motivarea care a condus instanța de trimitere să solicite Curții să se pronunțe și este suficient pentru clarificarea întrebării adresate de instanța de trimitere, referitoare la compatibilitatea cu dreptul de a fi ascultat a unei reglementări naționale în temeiul căreia destinatarul unei decizii de impunere rectificative are posibilitatea de a contesta acest act în cadrul unei căi de atac administrative și de a solicita suspendarea executării acestui act, fără ca suspendarea actului menționat să fie consecința normală și automată a introducerii unei asemenea căi de atac administrative.
- 42 Pe de altă parte, în raport cu argumentele guvernului italian, trebuie observat că reiese din cererea de decizie preliminară că interpretarea în materie vamală a principiului respectării dreptului de a fi ascultat este necesară instanței de trimitere. În orice caz, nu rezultă, având în vedere decizia de trimitere, că întrebarea adresată nu este pertinentă pentru soluționarea litigiului cu care este sesizată instanța de trimitere.
- 43 Ținând seama de ceea ce precedă, trebuie să se considere că întrebarea preliminară este admisibilă.

Cu privire la fond

- 44 Prin intermediul întrebării formulate, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă dreptul oricărei persoane de a fi ascultată înainte de adoptarea unei decizii susceptibile să îi afecteze în mod defavorabil interesele trebuie interpretat în sensul că dreptul la apărare al destinatarului unei decizii de impunere rectificative adoptate de autoritățile vamale în lipsa unei audieri prealabile a persoanei interesate este încălcat în cazul în care reglementarea națională care permite persoanei interesate să conteste acest act în cadrul unei căi de atac administrative se limitează să prevadă posibilitatea de a solicita suspendarea executării acestui act până la eventuala reformare a acestuia prin trimitere la articolul 244 din Codul vamal și nu prevede că introducerea unei căi de atac administrative suspendă în mod automat executarea acestui act.

- 45 În această privință, trebuie amintit că, potrivit unei jurisprudențe consacrate, respectarea dreptului la apărare constituie un principiu fundamental al dreptului Uniunii, din care face parte integrantă dreptul de a fi ascultat în orice procedură (Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 28, precum și jurisprudența citată).
- 46 În temeiul acestui principiu, care își găsește aplicarea atunci când administrația își propune să adopte față de o persoană un act care îi cauzează un prejudiciu, destinatarilor deciziilor care le afectează în mod sensibil interesele trebuie să li se dea posibilitatea de a-și face cunoscut în mod util punctul de vedere cu privire la elementele pe care administrația intenționează să își întemeieze decizia (Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 30, precum și jurisprudența citată).
- 47 Această obligație revine administrațiilor statelor membre atunci când adoptă decizii care intră în domeniul de aplicare al dreptului Uniunii, chiar dacă reglementarea aplicabilă nu prevede în mod expres o astfel de formalitate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2008, Sopropé, C-349/07, EU:C:2008:746, punctul 38, precum și Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 31).
- 48 Or, în cauza principală, reglementarea națională în discuție nu impune administrației, care efectuează controale vamale, obligația de a-i asculta pe destinatarii deciziilor de impunere rectificative înainte de a proceda la revizuirea constatărilor și la rectificarea lor eventuală. Ea cuprinde astfel, în principiu, o limitare a dreptului de a fi ascultat al destinatarilor acestor decizii rectificative, chiar dacă ei își pot susține poziția în cadrul unei etape ulterioare a contestației administrative.
- 49 Curtea a amintit în această privință că regula potrivit căreia destinatarul unei decizii care îi cauzează prejudicii trebuie să aibă posibilitatea să își susțină observațiile înainte de adoptarea deciziei are drept scop ca autoritatea competentă să poată să țină cont în mod util de ansamblul elementelor relevante. Pentru a asigura o protecție efectivă a persoanei sau a întreprinderii vizate, regula menționată are ca obiect, printre altele, ca persoana sau întreprinderea respectivă să poată corecta o eroare sau să poată invoca anumite elemente privind situația lor personală pentru ca decizia să fie adoptată, să nu fie adoptată sau să aibă un anumit conținut (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2008, Sopropé, C-349/07, EU:C:2008:746, punctul 49, precum și Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 38).
- 50 Cu toate acestea, potrivit unei jurisprudențe constante, principiul general al dreptului Uniunii privind respectarea dreptului la apărare nu constituie o prerogativă absolută, ci poate presupune restricții, cu condiția ca acestea să răspundă efectiv unor obiective de interes general urmărite prin măsura în cauză și să nu constituie, în raport cu obiectivul urmărit, o intervenție disproporționată și intolerabilă care ar aduce atingere substanței înseși a drepturilor astfel garantate (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 42, precum și Hotărârea din 9 noiembrie 2017, Ispas, C-298/16, EU:C:2017:843, punctul 35).
- 51 Curtea a recunoscut deja că interesul general al Uniunii Europene și în special interesul de recuperare în cel mai scurt termen a veniturilor proprii impune ca aceste controale să poată fi realizate prompt și eficace (a se vedea în acest sens Hotărârea din 18 decembrie 2008, Sopropé, C-349/07, EU:C:2008:746, punctul 41, precum și Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 54).
- 52 Aceasta este situația în ceea ce privește deciziile autorităților vamale.

- 53 Potrivit articolului 243 alineatul (1) din Codul vamal, orice persoană are dreptul de a introduce o acțiune împotriva deciziilor luate de autoritățile vamale cu privire la aplicarea legislației vamale și care o privesc direct și individual. Cu toate acestea, introducerea unei acțiuni, exercitată în temeiul articolului 243 din Codul vamal, nu suspendă în principiu executarea deciziei contestate, în temeiul articolului 244 primul paragraf din respectivul cod. Întrucât această acțiune este lipsită de caracter suspensiv, ea nu împiedică executarea imediată a deciziei în cauză. Al doilea paragraf al articolului 244 din Codul vamal autorizează totuși autoritățile vamale să suspende total sau parțial executarea unei decizii vamale atunci când au motive întemeiate să creadă că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată.
- 54 În decizia de trimitere, instanța națională arată că procedura națională a contestației administrative împotriva actelor emise de autoritățile vamale nu are ca efect să suspende în mod automat executarea deciziei cauzatoare de prejudicii și să o facă imediat inaplicabilă.
- 55 Astfel cum rezultă din jurisprudența Curții, o asemenea împrejurare poate avea o anumită importanță în examinarea unei eventuale justificări a restrângerii dreptului de a fi ascultat anterior adoptării unei decizii cauzatoare de prejudicii (Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 65).
- 56 Totuși, în lipsa unei audieri anterioare adoptării unei decizii de plată, formularea unei contestații sau a unei căi de atac administrative împotriva acestei decizii de plată nu ar trebui în mod necesar să aibă ca efect suspendarea în mod automat a executării deciziei de plată în cauză pentru a asigura respectarea dreptului de a fi ascultat în cadrul contestației sau al căii de atac respective (Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 67).
- 57 În schimb, trebuie ca procedura națională de contestație administrativă împotriva actelor emise de autoritățile vamale să garanteze efectul deplin al dreptului Uniunii și, în speță, al dispozițiilor articolului 244 din Codul vamal.
- 58 În ceea ce privește deciziile de recuperare în materie vamală, interesul general al Uniunii de a-și recupera veniturile proprii în cel mai scurt termen este rațiunea pentru care articolul 244 al doilea paragraf din Codul vamal prevede că introducerea unei acțiuni împotriva unei decizii de impunere nu are ca efect suspendarea executării deciziei respective decât atunci când există motive de a crede că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau atunci când există temerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctul 68).
- 59 Întrucât dispozițiile dreptului Uniunii, precum cele din Codul vamal, trebuie să fie interpretate în lumina drepturilor fundamentale, care, potrivit unei jurisprudențe constante, fac parte integrantă din principiile generale de drept a căror respectare o asigură Curtea, dispozițiile naționale de punere în aplicare a condițiilor prevăzute la articolul 244 al doilea paragraf din Codul vamal pentru acordarea suspendării executării trebuie, în lipsa unei audieri prealabile, să garanteze că aceste condiții nu sunt aplicate sau interpretate în mod restrictiv (a se vedea în acest sens Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctele 69 și 70).
- 60 În cauza principală, instanța de trimitere arată că suspendarea executării deciziilor de impunere rectificative nu poate fi acordată decât dacă sunt îndeplinite condițiile prevăzute la articolul 244 din Codul vamal, fără a preciza criteriile aplicate de birourile Agenției Vămirilor pentru a aprecia acordarea acestei suspendări. În această privință, nu rezultă nimic nici din textul Circularei nr. 41 D din 17 iunie 2002, care se limitează să facă trimitere la condițiile prevăzute la articolul 244 din Codul vamal.

- 61 Din moment ce destinatarul unor decizii de impunere rectificative precum cele în discuție în litigiul principal are posibilitatea de a obține suspendarea executării actelor menționate până la reformarea lor eventuală și dat fiind că, în cadrul procedurii administrative, condițiile prevăzute la articolul 244 din Codul vamal nu sunt aplicate în mod restrictiv, aspect a cărui verificare revine instanței naționale, nu se aduce atingere respectării dreptului la apărare al destinatarului deciziilor de impunere rectificative.
- 62 În orice caz, trebuie subliniat că obligația care revine instanței naționale de a asigura efectul deplin al dreptului Uniunii nu are întotdeauna ca efect anularea unei decizii atacate atunci când aceasta fost adoptată cu încălcarea dreptului la apărare. Astfel, potrivit unei jurisprudențe constante, o încălcare a dreptului la apărare, în special a dreptului de fi ascultat, nu determină anularea deciziei luate în urma procedurii administrative în cauză decât dacă, în lipsa acestei neregularități, această procedură ar fi putut avea un rezultat diferit (Hotărârea din 10 septembrie 2013, G. și R., C-383/13 PPU, EU:C:2013:533, punctul 38, precum și Hotărârea din 3 iulie 2014, Kamino International Logistics și Datema Hellmann Worldwide Logistics, C-129/13 și C-130/13, EU:C:2014:2041, punctele 78 și 79).
- 63 Având în vedere considerațiile care precedă, trebuie să se răspundă la întrebarea adresată că dreptul oricărei persoane de a fi ascultată înainte de adoptarea oricărei decizii susceptibile să îi afecteze în mod defavorabil interesele trebuie interpretat în sensul că dreptul la apărare al destinatarului unei decizii de impunere rectificative adoptate de autoritățile vamale în lipsa unei audieri prealabile a persoanei interesate nu este încălcat în cazul în care reglementarea națională care permite persoanei interesate să conteste acest act în cadrul unei căi de atac administrative se limitează să prevadă posibilitatea de a solicita suspendarea executării acestui act până la eventuala reformare a acestuia prin trimitere la articolul 244 din Codul vamal, fără ca introducerea unei căi de atac administrative să suspende în mod automat executarea actului atacat, din moment ce aplicarea articolului 244 al doilea paragraf din Codul vamal de către autoritățile vamale nu restrânge acordarea suspendării executării atunci când acestea au motive întemeiate să creadă că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea privind producerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată.

Cu privire la cheltuielile de judecată

- 64 Întrucât, în privința părților din litigiul principal, procedura are caracterul unui incident survenit la instanța de trimitere, este de competența acesteia să se pronunțe cu privire la cheltuielile de judecată. Cheltuielile efectuate pentru a prezenta observații Curții, altele decât cele ale părților menționate, nu pot face obiectul unei rambursări.

Pentru aceste motive, Curtea (Camera a șaptea) declară:

Dreptul oricărei persoane de a fi ascultată înainte de adoptarea oricărei decizii susceptibile să îi afecteze în mod defavorabil interesele trebuie interpretat în sensul că dreptul la apărare al destinatarului unei decizii de impunere rectificative adoptate de autoritățile vamale în lipsa unei audieri prealabile a persoanei interesate nu este încălcat în cazul în care reglementarea națională care permite persoanei interesate să conteste acest act în cadrul unei căi de atac administrative se limitează să prevadă posibilitatea de a solicita suspendarea executării acestui act până la eventuala reformare a acestuia prin trimitere la articolul 244 din Regulamentul (CEE) nr. 2913/92 al Consiliului din 12 octombrie 1992 de instituire a Codului vamal comunitar, astfel cum a fost modificat prin Regulamentul (CE) nr. 2700/2000 al Parlamentului European și al Consiliului din 16 noiembrie 2000, fără ca introducerea unei căi de atac administrative să suspende în mod automat executarea actului atacat, din moment ce aplicarea articolului 244 al doilea paragraf din regulamentul menționat de către autoritățile vamale nu restrânge acordarea suspendării executării atunci când acestea au motive întemeiate să creadă că decizia contestată nu este în spiritul legislației vamale sau că există temerea privind producerea unui prejudiciu ireparabil pentru persoana interesată.

Semnături